

Elhunyt Prof. Dr. Szőke Katalin

Életének 69. esztendejében, 2018. április 3-án elhunyt Prof. Dr. Szőke Katalin. A hazai és az egyetemes ruszisztika egyik legkiemelkedőbb képviselője volt, kitűnő műfordító, a XIX. és XX. századforduló orosz irodalmának, kultúrtörténetének, a szimbolizmusnak és a mai orosz prózának egyik legavatottabb szakértője.

„Szőke Katalin 1950-ben született Dunapatajon, a budapesti Móricz Zsigmond Gimnázium ének-zene tagozatán érettségizett. 1973-ban végzett a JATE Bölcsészettudományi Karán magyar-orosz szakon, és 1975-ben kezdte meg oktatói és kutatói pályáját a szegedi egyetem Szláv Filológiai Intézetében. 1977-ben védte meg *A nyugat és kelet problémája Andrej Belij Az ezüstgalamb című regényében* című bölcsészdoktori értekezését, 1993-ban pedig kandidátusi disszertációját *Az önéletrajziság A. Remizov prózájában* címmel. 2013-ban akadémiai doktori fokozatot szerzett *A szimbolizmus túlhaladása?* című értekezésével.”

„Szőke Katalin a hazai és az egyetemes ruszisztika egyik legkiemelkedőbb képviselője volt, kitűnő műfordító, a XIX. és XX. századforduló orosz irodalmának, kultúrtörténetének, a szimbolizmusnak és a mai orosz prózának egyik legavatottabb szakértője. Az orosz nyelvű ruszisztikán belül is úttörőnek számítottak azok a hetvenes évek második felében és a nyolcvanas évek elején kezdett kutatásai, melyek Andrej Belijjel és Alekszej Remizovval foglalkoztak, és megalapozták nemzetközi hírnevét. Irodalomelméleti gondolkodására nagy hatással volt Mihail Bahtyin munkássága, de emellett természetesen alaposan ismerte az orosz elméleti és filozófiai tradíciót. Különösen sokat lehetett tanulni tőle az orosz vallásfilozófia nagy alakjairól, Szolovjovról, Bergyajevről, Sesztovról. Igen jelentősek voltak továbbá az orosz ornamentális próza és a XX. századi orosz irodalom területén végzett, rendkívül szerteágazó, sokféle regisztert és poétikát leíró és értelmező vizsgálódásai. Baka István költészetének „orosz kódjait”, az „oroszvers” sajátos bakai műfaját Szőke Katalin tanulmányai tárták föl és értelmezték elsőként, mely tanulmányok nemcsak a hazai Baka-kutatások számára bizonyultak meghatározónak, de jelentős nemzetközi visszhangot is kiváltottak. Szőke Katalin tudományos teljesítménye ismertté tette őt más bölcsészdiszciplínák képviselőinek körében is; fordításai, írásai pedig nagy elismerést vívtak ki a kortárs magyar irodalomban. Szinte felmérhetetlenül gazdag és magas színvonalú műfordítói munkásságáért 2006-ban Pro Literatura díjjal tüntették ki.

Tudományos munkája mellett Szőke Katalin kiváló tanár is volt. Tanári pályafutását 1973-ban a pécsi Széchenyi Gimnáziumban kezdte, és mindig szívesen emlékezett az ott eltöltött évekre, az általa szervezett színjátszókörre. Jó érzékkel ismerte fel a tehetséget, ösztönözte, bátorította jó képességű hallgatóit, és minden módon támogatta szakmai előremenetelüket. Maximálisan tiszteletben tartotta az eltérő megközelítéseket, a gondolkodás szabadságát, nagyon sokra becsülte az igényességet, a kemény munkát, az emberséget, a jóindulatot, a nagyvonalúságot, a humorérzéklet, a morális tartást, és mindebben példát mutatott tanítványainak. Éles szemű kritikus volt, és kritikus gondolkodásra nevelt. Vezetése alatt 6 doktorandusz védte meg disszertációját, öten az SZTE Bölcsészettudományi Karán, egy hallgató pedig az ELTE-n. Az orosz nyelvoktatásban elért sikereiért 1997-ben a moszkvai Puskin Intézet emlékméret vehette át. Meghívott előadó volt a Moszkvai Állami Egyetemen, a brnói Masaryk Egyetemen, a krakkói Jagello Egyetemen és a Göttingeni Egyetemen. 1994-től az ELTE meghívott előadójaként is dolgozott, 2014. szeptemberétől pedig az SZTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájának vezetését látta el. Alapítója és szakmai vezetője volt a Szláv Intézet cseh szakirányának.”

Két könyve jelent meg: *Álomműzeum (Írások a XX. századi orosz irodalomról)*, Gondolat Kiadó, Bp. 2003., valamint orosz nyelven a *Судьба без судьбы. Проблемы поэтики Алексея Ремизова* (Sorstalan sors. Alekszej Remizov poétikája), ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Bp. 2006.

Mikola Gyöngyi búcsúja, melyből a fenti bekezdések is származnak, teljes terjedelmében a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának honlapján olvasható.